

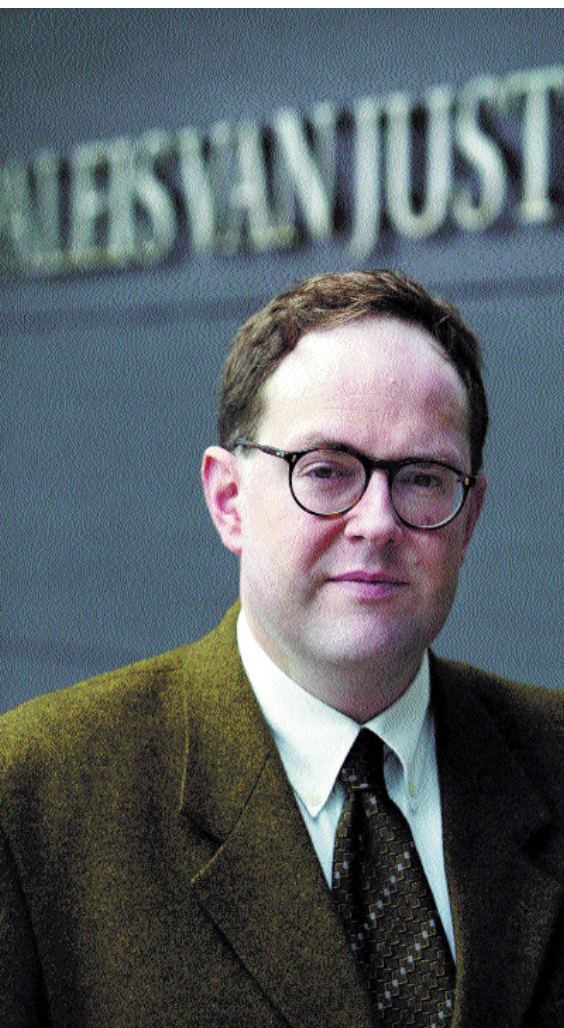
Kwaliteitstoets gesubsidieerde rechtsbijstand

‘Zonder verhoging van de vergoeding werken we niet meer mee’

Om in aanmerking te komen voor een toeslag kunnen advocaten in de gefinancierde rechtshulp een kwaliteitstoets doen en een bijbehorende audit aanvragen. De toets op zichzelf roept weinig weerstand op. Wie is er nou tegen het verbeteren van kwaliteit? Weerzin bestaat er tegen de bureaucratie van de Raden voor Rechtsbijstand en de veel te lage toevoegingsvergoedingen.

Jan Pieter Nepveu

journalist

Duizenden advocaten hebben de afgelopen jaren de sociale rechtspraktijk vaarwel gezegd. Ze zijn kennelijk ontevreden over de lage toevoegingsvergoedingen, en hebben geen zin meer in de betutteling door de Raden voor Rechtsbijstand.

In februari heeft de Orde de Kwaliteitstoets rechtshulp verzonden naar 1.200 kantoren, met de oproep een audit aan te vragen. Een auditverklaring is nodig om in aanmerking te komen voor een kwaliteitstoets van 7,26 euro. Tot nu toe heeft pas de helft van de aangeschreven gereageerd. ‘Ik hoop niet dat dit de voorbode is van een massaal vertrek uit de toevoegingspraktijk,’ zegt voorzitter van de Vereniging Sociale Advocatuur Nederland (VSAN), Bert Brands. Hij vreest het ergste. Deed tien jaar geleden 80 procent van de balie nog toevoegingen, uit recent EIM-onderzoek (Economisch Instituut voor het midden- en kleinbedrijf) blijkt dat het percentage nu is gedaald tot 35 (zie ook *Advocatenblad* 2002-10, p. 472e.v.).

De gemiddelde uurvergoeding bedraagt

nu, inclusief de toeslag, € 83 per punt. Dat is veel te weinig, vindt vrijwel iedereen. Ook minister Korthals (Justitie) denkt dat een hogere vergoeding, ergens tussen de 95 en 100 euro, redelijk zou zijn. Maar zijn geld is op.

Niet in beschaafd land

Het enthousiasme van de sociaal advocaten wordt extra beproefd door het zogenaamde Convenant kwaliteitsborging, waarin de Raden voor Rechtsbijstand, de Nederlandse Orde van Advocaten, en de Staatssecretaris van Justitie zijn overeengekomen afspraken te maken over de invoering van een systeem van kwaliteitszorg in de gesubsidieerde rechtsbijstand. Uitgangspunt is dat per 1 januari 2004 slechts advocaten in aanmerking komen voor toevoegingen als ze een auditverklaring hebben. De audit wordt voor hen dus een inschrijfwarde.

Brands ziet voor de sociale advocatuur dan ook ‘een zeer sombere toekomst’. De VSAN is niet tegen het waarborgen van kwaliteit maar vindt het onacceptabel wan-

Foto's: Jiri Büller

Joop Nijhuis

neer kwaliteitscontrole slechts geldt voor de gefinancierde rechtshulp. 'De suggestie wordt gewekt dat toegevoegde advocaten minder kwaliteit leveren, dan commerciële,' zegt Brands. Hij waarschuwt voor een tweedeling binnen de advocatuur en heeft de Orde gevraagd te onderzoeken of er een Verordening op de Kwaliteit voor de gehele beroepsgroep moet worden ingevoerd.

Steeds meer rechtzoekenden blijven in de kou staan, merkt Brands haast dagelijks in zijn eigen praktijk. 'En dat zijn de mensen waar het om gaat. De sociaal advocaten vinden altijd wel weer een baan als ze ermee stoppen, maar de cliënten vinden geen advocaat meer. Dat vind ik heel slecht, dat hoort niet in een beschaafd land.'

Verhard

Tot april dit jaar was Joop Nijhuis portefeuillehouder gefinancierde rechtshulp in de Algemene Raad. Tweeënhalf jaar heeft Nijhuis

Kees Lewin (Advocatenkantoor Lewin c.s., Hardinxveld-Giessendam) kan zich best voorstellen dat advocaten aan kwaliteitseisen moeten voldoen. Maar de Kwaliteitstoets rechtshulp zoals die er nu ligt, noemt hij 'ambtenarij'. In een ingezonden brief (zie Reactie na dit artikel) hekelde hij de vraagstelling. Die leek hem bedacht door mensen die 'niet weten hoe een klein kantoor werkt'. Lewin voelt er daarom niets voor om een audit aan te vragen. 'Ik hoop dat meer advocaten zullen zeggen: hier beginnen we niet aan, en dat de toets teruggedraaid wordt. Ik wil niet beweren dat ik vanwege deze ontwikkeling de advocatuur vaarwel zal zeggen, maar het demotiveert mij buitengewoon.'

Fenneke Bosma (Advokatenkollektief, Apeldoorn) noemt haar mening over de Kwaliteitstoets 'niet honderd procent positief. Hoewel ze erkent dat de toets 'best nuttig' kan zijn, vindt ze het niet juist dat de vergoedingen afhankelijk worden van de auditverklaring. 'Ik zie het als een beheersinstrument van de overheid: wie betaalt, bepaalt.' Het Apeldoornse Kollektief zal de gefinancierde praktijk niet stoppen. 'Maar ik kan me goed voorstellen dat je als je weinig toevoegingen doet en al deze rompslomp over je heen krijgt, denkt: graag of niet.'

namens de Orde met Justitie en de politiek onderhandeld over hogere toevoegingsvergoedingen. Zijn teleurstelling over het 'maximaal haalbare' verbergt hij niet. 'Het frustrerende is dat het zoveel tijd en moeite heeft gekost een bescheiden verhoging los te krijgen, waarvan iedereen vond dat hij sowieso gegeven moest worden.' De Orde streeft naar een gemiddelde toevoegingsvergoeding van tussen de 95 en 100 euro per uur.

Hij sluit niet uit dat de kwaliteitstoets op termijn ingevoerd wordt voor de hele advocatuur. 'Maar er zijn natuurlijk kantoren die zeggen: wij zijn vrijberoepsbeoefenaren, waar bemoeit de Orde zich mee?' Momenteel ontwikkelt het Skir (Stichting Kwaliteitszorginitiatieven Rechtsbijstand) een instrumentarium dat in principe geschikt is voor de hele advocatuur. Misschien kan een aangepaste kwaliteitstoets voor de gehele beroepsgroep worden ingevoerd als onderdeel van de nieuwe verordening op de

Ingrid Ortelee (eenmanskantoor, Utrecht) ziet de gefinancierde rechtshulp als een vorm van 'Advocatie pesten'. De bureaucratie is één reden waarom zij er niet afhankelijk van wil worden. Een andere reden is de veel te lage vergoeding. 'Ik doe minder toevoegingen dan ooit. Waarom? Met alleen een toevoegingspraktijk kun je de zaak niet draaiende houden.'

Overigens vindt zij de Kwaliteitstoets op zichzelf prima. 'Ik sta open voor verbetering,' zegt ze. 'Maar ik heb makkelijk praten, want er was weinig op mijn kantoor aan te merken en de auditverklaring is al afgegeven.'

Han Vallenduuk (Vallenduuk Advocaten Haarlem, bestuurslid van de Belangenvereniging van Ondernemende Advocaten (BOA)) vindt de Kwaliteitstoets prima. Want hij ergert zich aan de slechte naam die de advocatuur heeft. 'Ik zie afschuwelijke rommelaars, ik krijg nog wel eens een zaak die verprutst is door anderen, en heb er geen moeite mee dat die eruit vallen.'

Overigens is de audit volgens Vallenduuk zo basaal dat die geen problemen hoeft op te leveren. 'Het enige is dat je de mensen een keer moet ontvangen. Je staat ze een middag te woord en misschien dat je van te voren je archief een beetje moet opruimen.'

Els Unger

Frits Wolters (eenpitter in Amsterdam, bestuurslid van de Belangenvereniging van Ondernemende Advocaten (BOA)) noemt de rechtsbijstandsfinanciering een 'terreurorganisatie'.

Daarom weigert hij, hoewel hij tegen de kwaliteitstoets geen inhoudelijke bezwaren heeft, een audit aan te vragen.

Wolters 'verdomt' het om nog toevoegingen te doen. 'Ik heb me achttien jaar te barsten gewerkt voor bijzonder ondankbaar werk, en dat hou ik niet vol. Je verdient niks en hebt een hoop gezeur. Advocaten die toevoegingen doen, die zouden gekoesterd moeten worden. Steeds minder advocaten doen toevoegingen en Jan Modaal blijft in de kou staan.'

Marion Soffers (Advocatenkantoor Weteringkade, Den Haag) ergert zich aan het wantrouwen dat uit de audit spreekt. 'Het vooringenomen standpunt dat het kaf van het koren gescheiden moet worden. Waarom treft dat juist de toevoegingsadvocaten? Alsof daar extra kaf tussen zit.'

Haar kantoor (99 procent toevoegingen) heeft onder protest meegedaan. 'We hebben nog gedacht: laat die verhoging maar. Maar over een paar jaar krijg je zonder audit verklaring helemaal geen toevoegingen meer.' De auditor was volgens Soffers overigens bijzonder vriendelijk en stelde relevante vragen. 'Maar daar gaat het niet om.'

André Vermeij (Advocaten Kollektief Centrum, Den Haag) is auditor. 'Eigenlijk met tegenzin en uit strategische overwegingen. We doen al twintig jaar toegevoegde zaken en hebben altijd gevonden dat we onderbetaald zijn. Nu willen we wat dichter bij het vuur zitten en proberen mee te praten.'

Hij heeft zeven audits gedaan. Van de weerstand, waarop hij in een korte cursus was voorbereid, heeft hij bij geauditeerden niets gemerkt. Misschien was hij zelf nog wel het meest met de situatie verlegen. 'Het is gênant als je opeens bij iemands archief staat te kijken of dat wel op orde is.'

De audits hebben Vermeij's beeld van de sociale advocatuur min of meer bevestigd. 'Mijn indruk is dat geauditeerden, ondanks de financiële beperkingen die de gefinancierde rechtsbijstand hen oplegt, er een goede kantoororganisatie op nahouden en bereid zijn daar nog meer aandacht aan te besteden.' Of voortaan de rotte appels eruit gehaald worden? 'Die komen wij natuurlijk niet tegen. Iemand die de boel uit de hand laat lopen, vraagt geen audit aan.'

Praktijkuitoefening.

Els Unger, opvolger van Nijhuis in de Algemene Raad, zegt dat de Orde geen middelen heeft om te verhinderen dat de Raden voor Rechtsbijstand van de kwaliteitstoets een inschrijvingsvoorwaarde maken. 'Of wij dat nou leuk vinden of niet, ze hebben de wettelijke bevoegdheid.'

De daling van het aantal toevoegingsadvocaten vindt Unger 'zeer zorgwekkend'. Er dreigen wachtlijsten in de rechtshulp te ontstaan en dat is een bedreiging voor de rechtsstaat. Unger: 'De advocatuur is ook verantwoordelijk voor de minder vermogende cliëntèle.'

Omdat er langzamerhand een kritische grens is bereikt, ziet de Orde zich gedwongen een hard en duidelijk standpunt in te nemen.¹ De Algemene Raad lijkt hiermee tegemoet te komen aan de wensen van de VSAN. Unger: 'Wij werken niet meer mee aan de uitvoering van afspraken in het convenant en van allerlei plannen die justitie over ons uitstort, zolang ze niet gekoppeld zijn aan een verhoging van de toevoegingsvergoedingen.'

Noot

¹ Zie ook het commentaar Van de deken, voorin dit nummer.

Reacties

Voldoet u al aan de verordening op de verbeterssystemen?

De toevoegingsvergoedingen zijn te laag. Wat doen we eraan? We vertellen het de Minister van Justitie en vragen hem de vergoedingen te verhogen.

Nou zit ik zelf de hele dag met mijn neus in de dossiers, dus ik heb daar geen tijd voor, maar ik heb het uitbesteed aan de Orde van Advocaten, die het voor mij heeft geregeld. De Orde heeft gepleit, gesoebat, gelobbyd, en bereikt dat de Minister van Justitie een petieterige verhoging heeft toegezegd, maar alleen voor advocaten die voldoen aan zekere kwaliteitseisen. Daarop heeft de Orde overlegd, geïnventariseerd, ontwikkeld, en onlangs ontving ik het verzoek een auditaanvraag te doen.

Hoewel ik wist dat dit zou komen, stond ik versteld. Als ik in aanmerking wil komen voor dat verhoginkje van de vergoeding voor zo efficiënt mogelijk bestede uren, dan moet ik mijn dossiers in de la stoppen, de hoorn van de haak leggen en me gaan verdiepen in kwaliteitstoetsing, auditing, zelfevaluatie, cliënttevredenheidsonderzoek, knelpunten, verbetertrajecten, actielijsten en kwaliteitsinstrumenten. Wie heeft dit bedacht? Heeft wie dit heeft bedacht enig idee van de manier waarop een klein kantoor (in ons geval: vijf advocaten) werkt?

Vraag D 7.1: hebben wij op kantoor een procedure opgesteld die waarborgt dat alle binnenkomende post, fax- en e-mailberichten tijdig bij de geadresseerde advocaat terechtkomt? (Nota bene: als we geen procedure hebben opgesteld, is het ook goed als we een regeling hebben getroffen.)

Wat moet ik daarop antwoorden? De ochtendpost wordt in geopende envelop aan de geadresseerde uitgereikt door degene die ons, medewerkers, betaalt; de middagpost verspreidt zich via de onvolprezen Jessica. Komt er een fax, dan legt de onmisbare Tanja die op de trap (als die fax tenminste bestemd is voor iemand boven) of ze komt hem brengen als ze vindt dat hij te interessant is voor de trap. Gaat de Orde met deze procedures akkoord?

Vraag D 11: hebben wij op kantoor een procedure (of regeling) waarin wordt aangegeven op welke wijze termijnen worden bewaakt?

Ja, dat gelukkig wel: bij ons gaat elke eerste maandag van de maand om 12:00 uur een kantoorgenoot (steeds een ander volgens een vooraf door de Raad voor Rechtsbijstand goedgekeurd rooster) op de lunchtafel staan en roept door de kantoormegafoon (waarvan wij ingevolgd de Verordening op de Kantoormegafoons halfjaarlijks een onderhoudsrapport aan zowel de landelijke als de plaatselijke Orde toezenden): KANTOORGENOTEN! DENK OM DE TERMIJNEN!

Vragen D 12 en 13: hebben wij op kantoor een richtlijn over het tijdig terugbellen van cliënten?

Nee, geen richtlijn, alleen een procedure, die is ingevoerd nadat we de regeling hadden afgeschaft. Hebben wij dan ten aanzien van de telefonische communicatie afspraken over het zo spoedig mogelijk opnemen van de telefoon? Ja, dat weer wel. Die afspraak luidt: de telefoon moet zo spoedig mogelijk worden opgenomen.

Vraag D 15: hebben wij op kantoor een procedure (regeling) waarin wordt geregeld de wijze van afsluiting van het dossier (fysiek)?

Bij ons worden de dossiers (fysiek) afgesloten door de voorflap van de kartonnen map dicht te vouwen en, uitsluitend in het geval dat het dossier zo dik is dat de drie kortere flappen bijna niet meer binnen de grote voorflap vallen, een elastiek om de dossiermap te doen; het gebruik van twee elastieken (een in de lengterichting en een in de breedterichting) wordt vermeden uit oogpunt van kostenbesparing en om de laagdrempelige toegankelijkheid van het dossier te waarborgen. Het probleem is alleen dat deze procedure nergens is beschreven. Mag ik het vakje bij vraag D 15 nu aanvinken?

Vraag D 23 durf ik bijna niet te herhalen: wordt er bij ons op kantoor een systeem van verbeteren gehanteerd dat is gewaarborgd doordat knelpunten regelmatig worden geïnventariseerd en doordat er een systeem bestaat voor het uitvoeren van verbetertrajecten (bijvoorbeeld door het opstellen en uitvoeren van actielijsten)?

Nee, natuurlijk niet! Bij ons op kantoor wordt gewerkt. Wij schrijven brieven en conclusies, dagvaardingen en rekestten, wij verdiepen ons in wetten en arresten, wij leggen beslagen of dreigen met korte gedingen om ze op te heffen, wij springen in de auto om te gaan pleiten, verhoren of compareren (litigation). Allemaal voor een toevoeging!

Deze kwaliteitstoets is bedacht voor grote kantoren met secties en postkamers, die misschien de verlangde richtlijnen en verbetertrajecten wel hebben, maar toevoegingen doen ze niet. Mij en mijn vier kantoorgenoten houdt die toets van het werk. Ik vul hem niet in, ik kan hem niet invullen. Ik weet wat beters: ik declareer voortaan 22 uren in plaats van 20, dan kan ik die verhoging missen. Ik hou erover op, want ik loop rood aan en Jessica komt binnen met de middagpost.

(C.L.B. Lewin, advocaat te Hardinxveld-Giessendam)